

Arkaden vid Neuer Wall. En av Hamburgs många affärspassager, arkader och gallerior. Man kan nästan gå igenom hela centrum under tak, ta genvägar genom husen och på den promenaden blir man lätt av med pengar.

Hamburg är en lyckad mix av kommers och kalas. Den gamla hansetraditionen märks: staden är ett

HAMBURG

paradis för alla shopping-sugna. Ingen annan tysk stad har så många exklusiva och trendiga affärspassager som Hamburg.

TEXT **GITTE LAUSTRÖER**
FOTO **KRISTINA ERIKSSON**

Glöm alla era fördomar om Hamburg! Visst är klimatet något kyligare än till exempel i Amsterdam eller Paris. Men det regnar inte året runt, såsom elaka tungor påstår (enligt statistiken har Hamburg 20 procent mindre nederbörd än sydtyska München). Den beryktade hanseatiska arrogansen är också den en myt. Kanske den syns i vimlet i skepnad av en eller annan grå eminens i mörkblå kostym, spegelblanka skor och styv nacke... ”anglo-hamburger”, kallas den utdöende sorten. Nej, hamburgarna är brokigare än så – utåtriktade och toleranta, redo för en ”Schnack” med varje vänlig främling.

Staden är ju Tysklands port till den stora vida världen: här finns Tysklands största hamn; i hela Europa har bara Rotterdam och Antwerpen större hamnar än Hamburg. Trots att Hamburg är en nordlig storstad (med närmare två miljoner invånare Tysklands näst största stad) har den nästan en sydländsk flair. Alstersjön påstås vara världens vackraste stadssjö med lummiga promenader runt omkring. Hus i Jugendstil och art deco med snirklade balkonger fyllda med palmer hör till Hamburgs image. Centrum

Modeaffären Unger, Neuer Wall 39 har ett brett sortiment av designkläder.

– som heter Neustadt – pryds av italienskt inspirerade arkader och gallerias. Grenar av Elbefloden ringlar genom hela city. Fleeten, kallas Hamburgs kanaler. Tillsammans med Stockholm och St. Petersburg tävlar Hamburg om titeln som Nordens Venedig. Atminstone finns här 157 broar – långt fler än i själva Venedig.

HANSATRADITION

Hamburg har valts till Tysklands mest stad, en lyckad mix av kommers och kalas. Den gamla hanseatraditionen märks: staden är ett paradis för alla shopping-sugna. Ingen annan tysk stad har så

många exklusiva och trendiga affärspassager som Hamburg. De stora traditionella affärgatorna heter Mönckebergstrasse mellan Centralstationen och Rådhuset samt Jungfernstieg vid Binnenalster, en krök av Alstersjön. Den förstnämnda kantas av varuhus medan Jungfernstieg är adressen för nobla affärer. Men bakom den nobla fasaden finns det verkliga shoppingparadis: kvarter med Neuer Gänsemarkt, Hanseviertel, Hamburger Hof, Bleichenhof Passage, Fleethof osv – man kan nästan inte räkna dem alla. Bleichenstrasse och Neuer Wall är två exklusiva shoppinggator med af- ▶

Bilderna medurs fr vänster:

Café Paris, Rathausstr. 4 – är i själva verket en bar-restaurang med fransk-italienskt kök och spännande cocktails;

Varför inte göra en sightseeingtur med båt på floden Elbe genom en av världens största hamnar;

Den gamla magasinistaden "Die Speicherstadt";

Herbertstr. i St.Pauli, kanske den mest kända gatan i Hamburg – förbjuden för kvinnor som inte arbetar där och de som gör det kan beskådas i vitriner;

Hamburg är en tolerant stad. Här får alla sorters människor plats och särskilt i St.Pauli;

I den f.d. fiskhallen avslutar man lördagens fester eller söndagens firande.

färer för märkesplagg. Det lönar sig att ta en titt på modeplagg av tyskt snitt: Joop, Jil Sander, Hugo Boss och de förmanligare märkena Strenesse, Marc Cain och Toni Gard – minimalismen är internationell, men de tyska designarna har berikat enkelheten med egen snitsig touch (!).

Hamburgarna är ett matroat folk. Fast det kanske man inte tror när man tänker på de båda rätterna som förknippas med staden: hamburgern med malet kött och ketchup klämt mellan två brödhavror och Labskaus, ett odefinierbart hopkok av nånting som får resten av världen att bli sjösjuk på kuppen. Två myter igen! Hamburgern uppfanns i USA av en hungrig tysk invandrare (om han alls kom från Hamburg är oklart) som inte hittade annat ätbart i speceriaffären på platsen utom just dessa tre ingredienser. Inför affärsbitrådets häpna blick mixade han ihop sin macka. Hade han ha patenterat den globala måltiden så skulle han ha blivit miljardär. Men surpris, surpris: i Hamburg finns det färre hamburgerfik än i andra metropoler.

Rätten Labskaus är bättre än sitt rykte om man gör den med omsorg och toppar den med en nypa extra såsom crème fraiche och räkor eller kaviar och en dillkvist – så serveras röran av potatis, saltgurka, rödbeta, sill och stekt ägg på Hamburgs bästa restauranger. Mums!

Man undrar om folk alls äter hemma. Lunchställena i city är proppfulla av jobbfolk, shoppare och turister. Till middag åker man längre ut för att äta. Adress nummer ett då är stadsdelen Eppendorf med legio av både mysiga och exklusiva restauranger. Eppendorf var länge Hamburgs trendigaste kvarter. Flott är den fortfarande men har fått konkurrens av stadsdelen St. Georg som bjuder på en mix av multikulturellt och hanseatiskt förnämt. Det är bara att välja!

VÄRLDHAMN OCH SYND

Hamburgs hamn är en sann kuriositet: staden ligger ju inte alls vid havet. Fartygen måste lotsas 100 km längs med Elbefloden fram och tillbaka; det tar tid och det kostar. Och ändå landar omkring 13 000 fartyg från hela världen

årligen just här. Attraktionen kan man bäst kolla per båt på den timplånga hamnrundan. Eller till fots genom Speicherstadt, världens största lagerhuskomplex med världens största lager av orientalistiska mattor. Här lagras också andra värdefulla varor såsom kaffe, te, tobak och ädla kryddor. Lagerhus låter inte precis attraktivt. Nej, men Speicherstadt är en 100 årig klenod med tegelstensbyggnader i nygotik och legio av romantiska vinklar och hörn. Idealisk för fyrverkerier och andra superevents som iscensätts för att lysa upp Hamburg året runt.

Världshamn och synd hör ihop. Hamburg och St. Pauli med laststråken Reeperbahn är lika tjugiga som Pigalle och Paris, om inte mer. Hit dras inte bara svajiga sjömän och turister utan också hamburgarna själv. Speciellt under veckosluten är ståhejet värst/bäst. Då stämmer sången om Hamburgs långa nätter.

Men St. Pauli kan också vara skoj för hela familjen och därtill bjuda på kultur för sinnena. Direkt vid tunnelbanan finns Hamburgs tivoli Dom. Vid Reeperbahn finns Hamburgs äldsta musikalteater, diverse varieté-teatrar, inne-restauranger – och polisstationen Davidwache som bevakar hålligången med suverän tolerans. Alltsomallt finns det närmare femhundra restauranger och matbarer i St.Pauli, ett tiotal discos och diverse musikklubbar.

Det var här som Beatles startade sin karriär år 1960. Kaiserkeller, hette den stolta lokalen och gruppen spelade och sjöng stampandes för 30 DM per konsert – så häftigt att Kaiserkeller måste stängas på grund av störtande tak och golv. Nästa station var Star-Club och härifrån flög Liverpool-killarna som raket direkt upp till den internationella stjärnhimlen. Här uppfanns också Beatles-klippet – samma frisyrr som senare blev Vidal Sassoons märkesklipp.

Ja, såklart är Herbertstrasse St. Paulis (och kanske hela Hamburgs) mestkända gatstump: en instängd halvkilometerlång gata – förbjuden för kvinnor – där kvinnor bjuder ut sig för män i vitriner. Cher lär vara den enda kvinnan (klädd till kille) som tillåtits beskåda fönsterutbudet: Dominan Ramona är vitrinernas abso-▶

► luta Big Star som begär 400 DM/timme för att behandla killar illa. Runt Herbertstrasse florerar prostitutionen synbar för alla, men här finns också en hel del innesällen såsom restaurangen Cuneo (St. Paulis matadress nummer ett), diverse musikställen och barer med muskelväktare som inropare (15 DM kostar inträdet). Till och med jazzfrälsta och countryfans finner sina klubbar här.

Det verkliga "syndens näste" är kvarteret kring Große Freiheit – ett mix av nostalgi och Las Vegas. Vid Nobisstrasse ligger världens enda erotiska konstmuseum (Erotic Art Museum) där man i tre våningar kan beskåda hur hett det kunde gå till under krinoliner och turnyrer. På själva Große Freiheit kan man lyssna till gamla goda Hans Albers besjunga St. Pauli anno dazumal per band. I andra lokaler presenteras sex live och i populära Dollhouse kan man glo sig övermätt på nästan nakna gogo-girls och boys. Eller stirra på grannbordets table dance med strippande "röda-kors-systar" och "djungel-Janes" – ett par strippande killar har stället också att bjuda på.

TIDIGT BESÖK PÅ FISCHMARKT

Krogar och barer stänger först när den sista gästen ramlat ut. Men till Hamburg kommer man inte för att sova. På söndagmorgonen gäller det att stiga upp i kapp med solen. Ett besök på Fischmarkt är ett absolut måste! Sedan 1703 existerar Hamburgs fisktorget, lika berömt som de gamla hallarna i Paris. Från mars till november öppnar torget redan klockan fem på morgonen. Antingen festar man i St. Pauli natten igenom med fisktorget som häftig höjare. Eller så låter man sig väckas av fiskauktionärernas hessa skrin: Aal-Kai contra Aal-Meyer, vilket underbart morgonkrig! Rökt ål är en Hamburg-specialitet som man kan inhandla kilovis billigt och bra enligt principen tillgång och efterfrågan.

I den gamla Fiskhallen finns festen: musik och dans, brunch och lunch – vad vill man mera. Ända till sena middagen kan man trängas här med folket – en mix av hela paletten från yuppies till bobos och Hamburgs excentriker. På dansgolvet och vid långborden är svetten glatt gemensam. Hansastaden är hipp! Live and let live, är Hamburgs hemliga motto.

Toni Gard, Bleichenbrücke 10 en av de många kläd-boutiquerna i centrum.

Till höger: Frank Otto Living, Gänsemarktpassagen, är egentligen en inredningsaffär, men de har även väskor och andra tillbehör; Leysieffer - godisparadis med tradition sedan 1909. Jättegod choklad i lyxiga förpackningar eller lösvikt; Mercedeh, Gänsemarktpassagen, märkesskor till överkomliga priser.

Nyttiga tips

Stannar man bara över weekenden så lönar sig det att köpa tredagars-biljetten som kostar 12,70 euro och gäller för tre dygn i stadstrafiken (buss, tunnelbana och stadståg). Därtill finns en speciell HamburgCARD med olika erbjudanden (museer osv) plus kollektivtrafik, allt efter egna önskemål. Adress HVV infoline: www.hvv.com.

SIGHTSEEING

City-Hopping: dagligen mellan 9.30 och 16.15. Start varannan timme från Centralstationen. Möjligt att stiga av efter eget behag och fortsätta med nästa buss. Pris ca 3,50 euro – 13 euro.

Top-Tour Hamburg: mån-tor kl 11.00 och 15.00/ fre-lör kl 11.00, 13.00 och 15.00. Söndagar kl 11 och 15.00. En tur genom hela Hamburg för 11 euro. Kan kombineras med en hamnrundtur (+ ca 6 euro).

Gala-Tour är en dyrare variant (ca 16 euro) och Scene Night Tour (fredagar och lördagar kl 20.00) är för natt-

fjärilar som vill känna sig säkra med guiden som skyddsängel (ca 24 euro). Vill man så kan man stanna kvar och förlänga natten efter eget behag.

Hamnrundtur

Grosse Hafenerundfahrt. Från november till mars, dagligen kl 10.30-16.30 (varje timme) från St. Pauli-Landungsbrücken. Den 60 minuter-långa färden kostar ca 7 euro.

HOTELL

Hotell Vier Jahreszeiten vid Alster, tel +49-40-34942600 är inte bara Hamburgs utan hela Tysklands toppadress (vald till bästa hotell år 2000). Fem strålande stjärnor.

Residenz, Hafen Hamburg Seewartenstr. 9, tel +49-40-31113600 – med blick över Hamburgs hamn, är ett annat stjärnhotell, rum från och med 105 euro.

Men ett bra hotell behöver inga stjärnor: **Junges Hotel** är ett fräscht och stadsmiljövänligt projekt av Hamburgs kristliga förening för unga män. Nivå motsvarande tre stjärnor.

Dubbelrum inkl. frukost ca 90 euro. Hotellet ligger direkt i innestadskvartret St.Georg: Kurt-Schuhmacher-Allee 14, tel +49-40-419230.

Florida – the art Hotel, Spielbudenplatz 22, tel +49-40-314393.

En verklig oas för konstfreaks, filosofer och nöjeslystna. Stället ligger mitt i St.Pauli och har fjorton individuellt designade rum: Rummet speciellt för damer är tapetserat med foton av manliga nakenmodeller. Ett annat rum har väggar med citat av Plato, terapirummet bjuder på en mysvrå och har man sovproblem så kan man boka rummet med får på väggen. Toalett och dusch i korridoren.

Dubbelrum för ca 80 euro inklusive frukost efter eget önskemål.

SHOPPING

Hamburg är Tysklands trendigaste shoppingstad. Här ett litet plock från själva city med omnejd:

Gänsemarkt/Neuer Gänsemarkt är två shoppingcenter kring den centrala, gamla gåsmarknaden.

Du Bowy har specialiserat sig på festkläder med individuell touch. Mittemot finns skoaffären **Tate** där man kan inhandla Adidas-tossor med rosor på. I samma passage finns inredningsaffären **Frank Otto Living** och i Gänsemarktpassagen snett mittemot hittar man tju-siga skor hos **Mercedeh** för billigriser (50 till 150 euro).

Hanse-Viertel är Hamburgs största affärscenter med mode, mat och extras.

Leysieffer – godisparadis med tradition (sedan 1909). Här bjuds det på praliner i lösvikt eller exklusiva presentkorgar.

Die Puppenstube – dockor för fullvuxna. Handgjorda och dyra, dekorativa än de egna barnen därhemma. Därtill allt som behövs för ett dockhem: tapeter, lampor, möbler och porslin i bästa Biedermeier-stil.

Wau – allt för hunden: hundkoja i Burberry-rutor och solglasögon för den anonyma promenad-looken.

Enoteca – det bästa från vin till grappa.

Hotell Vier Jahreszeiten vid Alster är inte bara Hamburgs utan hela Tysklands toppadress (vald till bästa hotell år 2000). *Höger:* Hotell Florida – the art Hotel ligger mitt i St. Pauli och har 14 individuellt designade rum. *Nedan:*

► Nyttiga Hamburgtips

Duske&Duske – kubanska cigarrer och cigarillos enligt egen mix. Julia&Romeo, Monte Christo och Vier Jahreszeiten heter de populäraste Havannas.

Hanse CD – Hamburgs största musikaffär med primadonnan Maria Callas som emblem. Här finns ”allt” från rock, jazz och Mozart till rimliga priser.

Därtill finns det modebutiker, lunchbarer och inredningsaffärer – allt som allt 65 stycken.

Bleichenhof Passage&Große Bleichen och **Bleichenbrücke** ligger alla tätt intill Hanse-Viertel. Här finns de tyska modemakarna.

Marc Cain, Bleichenbrücke 10.

Toni Gard, Bleichenbrücke 10. Bredvid varandra som två nästan identiska tvillingar. Men Toni Gards mode är något fränare.

I Bleichenhof Passage finns bl a **Tee-Handels-Kontor Bremen**, en te-affär i blåttvitt med tradition.

Pyrate-style, kontinentens galnaste läder-boutique.

För den som är ute efter presenter, för att glädja andra eller skämma bort sig själv är **Crabtree&Evelyn**, Große Bleichen 31 den bästa adressen: ett sinnenas sjunde himmel med tvålar, badoljor och dofter med mera – in Old-English Fashion.

Parelllelgatan **Neuer Wall** är väl Hamburgs förnämsta modegata just nu. Här hittar man så klart tyska Joop och Jil Sander jämte hela den internationella designgräddan såsom Armani, Hermes, Escada mm.

Modeaffären **Unger**, Neuer Wall 39 – bjuder på ett brett sortiment designkläder under samma tak.

Petra Teufel, Neuer Wall 43 – har specialiserat sig på yngre modestjärnarnamn såsom belgiska Dries van Noten, Ann Demeulemeester, franska Comme Les Garçons och tyska Miriam Pfeffer. Affärens modekunniga team hjälper med goda råd.

Vill man shoppa lite billigare så kan man promenera vidare till **Fleethof**, ett nytt affärscentrum vid Hamburgs många kanaler.

Lean Selling, Fleethof Stadthausbrücke 1-3 kallar sig Luxus-Supermarkt och är ett sant fyndställe för både modefrälsta och inredningsfreaks. Obs! Affären har öppet under veckan mellan kl 11-19, lördagar kl 10-16.

Kleidermacher, Michaelisbrücke 3 lite längre borta – en modeaffär med personlig touch, märken av unga designer som ännu är no-names.

Hamburgs snobbigt-galnaste Second Hand Shop ligger inne i city: **Antique Clothing Fundus** av dandyn Rudolph

Beaufays, Büschstr. 9 (nära Gänsemarkt). Här behövs det armbågar för att klara sig i kläddjungeln med det bästa och roligaste som modet haft att bjuda på under 1900-talet. Blygt berättar Mr. Beaufays att sortimentet består av bara 10 000 plagg från English Classic Style till Chinese Wear och Fancy& Crazy! Allt till priser från 15 till ca 150 euro.

SHOPPING-TIPS LÄNGRE BORTA FRÅN CITY

Stilwerk, ett inredningsvaruhus vid Große Elbstraße nära Fischmarkt. Kvarteret är inte det finaste men absolut på kommande: Själva Stilwerk-byggnaden och husen omkring är arkitektoniska sevärdheter. I sju våningar bjuder Stilwerk på inredning från bad till byrå: Alessi, Thonet, med mera. Man behöver inte komma hem med en hel stol – det finns underbara småprylar som ryms i varje fullpackad resväska.

Och för alla som älskar konst och kitsch är **Gerda Hüsch**, Papenhuder Str. 59 (buss nummer 6 från Rådhusplatsen) i St.Georg den riktiga adressen.

Hos Gerda firas julen året runt. I den högra affären säljer hon antikviteter och krimskrams. I den vänstra står jultomtarna i givakt bevakande mängder av juldekorationer från hela världen. Fast speciellt traditionella är dom inte. Vad sägs om en glittrig mobiltelefon eller en farao i julgranen!

RESTAURANGER, KAFÉER OCH KROGAR

Old Commercial Room, Englische Planke 10 (City Neustadt), tel +49-40-366319. En av Hamburgs förnämsta adresser som bjuder på nationalrätten Labskaus för gourméer.

Fisktorget i Hamburg existerar sedan 1703 och är lika berömt som de gamla hallarna i Paris. *Ovan.* På restaurant Klopstock i stadsdelen Eppendorf kan man äta typiska hamburgerspecialiteter. *Höger.* Hamburgs orginellaste café "Stadtcafé Ottensen" i stadsdelen Altona. En skapelse av den österrikiske konstnären Friedensreich Hundertwasser. *Längst till höger.*

drömmen blir verklighet" – har Hundertwasser beskrivit sitt projekt.

Last but not least: Hamburgs adress för ajöss och welcome nära centralstationen Hauptbahnhof. **Max&Consorten**, Spadenteich 7. En urtypisk Hamburgkrog som blivit träffpunkt nummer ett – för folk som just anlant och andra som är på väg bort. Frukost ända till sena eftermiddagen.

Da Paolino, Alsterufer 2 (Harvestehude), tel+49-40- 413556 55. Italienskt kök för kräsna. Fast när Paolino Cherchi själv äter ute så går han till landsmannen och kollegan **Cuneo**, Davidstr. 11 (St.Pauli), tel +49-40-312580. Rustikalt kök med höga priser. Inne ställe för kändisar och mediafolk.

Kartoffelkeller, Deichstr. 21 (Speicherstadt), tel+49-40-365585. En gammal potatiskällare som förvandlats till finsmakar-restaurang med över 30 potatisrätter.

Jena Paradis, Klosterwall 23. (nära Hauptbahnhof), tel +49-40-327008. Chic så det förslår. I den gamla pianofabriken möts konst och mat i bästa harmoni.

Cox, Lange Reihe 68/Greifswalder Str. 43 (St.Georg), tel+49-40-249422. Exklusiv restaurang med två ingångar och yppig blomster-dekoration.

Klopstock, Eppendorfer Landstr. 165 (Eppendorf), tel +49-40-476598. Här bjuds på bättre husmanskost från labbskaus till gås med grönkål.

Bereuther, Klosterallee 100 vid Isebeck-kanalen (Eppendorf), tel+49-40-41406789. En av Hamburgs trendigaste restauranger med växlande meny (euro-asiatiskt kök). I samma hus finns discot med samma namn.

Maybach, Eppendorfer Weg 287 (Eppendorf). Populärt ställe med moderata priser.

Två adresser för stressade shoppare i city: **Mr. Green**, Bleichenhof Passage – lunchställe nummer ett med huvudsakligen "gröna" rätter.

Sushi Factory, Dammtorstr. 32 (vid Gänsemarkt). Här kan man varva ner japanskt med ett urval av lugnt roterande sushis, man plockar åt sig efter eget behag.

Kaféer i Hamburg består inte bara av kaffe och kaka. Oftast bjuder de på vin och mat – och litteratur därtill såsom:

Literaturcafé Schwanenwik, Schwanenwik 38. Vilken kitschig prakt!

Bredvid finns bokhandeln **Samtleben**.

Café Paris, Rathausstr. 4 – är i själva verket en bar-restaurang med fransk-italienskt kök. Cocktails finns här också men ställets specialitet är en hälsodrink med kombucha.

Lite längre från city i stadsdelen Altona finns Hamburgs orginellaste café: **Stadtcafé Ottensen**, Behringstr. 42-44 (med buss nr 150 från Bahnhof Altona, hållplats Kreuzkirche). En surrealistisk dröm av den österrikiske konstnären Friedensreich Hundertwasser: en tummelplats för eviga barn med buckligt golv och mosaikväggar i ett föredetta krematorium. Brunch till sena eftermiddagen, happy hour ända till kvällen..."En konstnär drömmer... och

ST. PAULI

Det gamla sjömans kvarteret är nästan som en annan stad. Hamburgs hjärta och lever, kallas den snällt. Lite elakare för Hamburgs kloak. Sanningen ligger nästan där emellan. De bästa adresserna: **Erotic Museum**, Nobistor 10.

Sex-Shows längs Große Freiheit: **Doll House** (med bar-restaurang mittemot), Safari och Imperial... girls, girls vart blicken når. Rotlichtmiljö, kallas den ljusskygga atmosfären där man inte ens vet hur bordsgrannen ser ut.

Hamburgs bästa discos finns här: **Betty Ford Klinik**, **Rubin** och **Große Freiheit 34** – alla nästan tätt intill.

Schlachthof, Neuer Kamp i St.Pauli är Hamburgs hetaste musikadress.

The Better Days Project, Hopfenstr. 34 – bar-restaurang med disco som ägs av två unga kvinnor som prövat sin lycka världen runt. I deras stillsamma Living Room kan man möta Betty Tupper, drag queen från Berlin som enkom tar taget hit för att njuta.

Weißer Maus, Hopfenstr./Tauberstr. – bar med nostalgisk bordell-look.

Adresserna är legio. Ända till klockan 22.00 härskar här tote Hose (döda brallor) – såsom det på tyska heter när inget rör på sig. Bäst är stämningen just efter midnatt. □